

Lluitant per l'erradicació dels Matrimonis Forçats a Catalunya

(Associació Valentines i Acompanyades: memòria 2020)

Valentes i Acompanyades (VIA) és una associació sense ànim de lucre que treballa amb l'objectiu DE PREVENIR ELS MATRIMONIS FORÇATS presents en la nostra societat, d'empoderar les adolescents i joves que es troben en situació de risc, proporcionant les eines, els recursos i les estratègies que els permetin avançar en el seu camí de dones autònomes i independents. Dones que superin l'estigma de víctimes i enforteixin les pròpies capacitats per a prendre lliurement les seves decisions, el seu projecte de vida.

El Matrimoni Forçat consisteix en la unió entre dues persones ja sigui de caràcter civil, religiós o tradicional en la qual al menys una d'elles –en la immensa majoria dels casos, la dona- no ha atorgat el seu ple i lliure consentiment sinó que ha estat coaccionada físicament, sexualment, emocionalment i psicològicament per la família i el seu entorn. Quan la persona obligada a casar-se és menor d'edat, el Matrimoni, a més de forçat és Infantil o Prematur, d'acord a la definició d'UNICEF: tota unió formal o informal entre un menor de 18 anys i un adult o entre dos menors.

Violència masclista. El Matrimoni Forçat està reconegut en diferents tractats internacionals com una Pràctica Nociva al mateix nivell que la Mutilació Genital Femenina i la seva eradicació figura com un dels objectius de l'Agenda 2030 pel Desenvolupament Sostenible, en concret el número 5, fita 3. Es tracta d'una greu vulneració dels drets humans de les dones i una de les més terribles i invisibilitzades manifestacions de desigualtat de gènere i violència masclista que recau en nenes, adolescents i joves de molts països del món. El fet que es produeixi sota l'empara de la privacitat familiar i amb l'aquiescència i cooperació del grup comunitari deixa a les víctimes en una situació de forta vulnerabilitat i indefensió i restringeix –i fins anul·la- la seva capacitat d'oposar-s'hi. En un sentit global l'afectació per sexes evidencia una clara desproporció: **la taxa de matrimoni infantil dels nens equival a una cinquena part de la de les nenes.**

Incidència elevada. Es tracta d'un problema mundial de primera magnitud present en tots els continents. Segons dades d'UNICEF en la passada dècada hi havia 700 milions de dones casades abans de complir divuit anys, 250 de les quals abans dels quinze. I si no es revertia la tendència, el pronòstic pel 2020 era que 150 milions més de nenes o joves s'incorporarien a la funesta estadística. Es calcula que dotze milions de nenes són obligades a casar-se cada any abans d'arribar als 18. Al 2020 la tendència no es va revertir, tot el contrari: la COVID-19 va provocar la interrupció de molts programes d'erradicació de les mutilacions genitals femenines i dels matrimonis forçats, a més d'incrementar els nivells de pobresa, de manera que estava previst un augment considerable dels casos. L'ONU es va referir a 13 milions de menors addicionals que es veuran obligades a casar-se en els pròxims anys i que posaran en perill la seva vida amb embarassos prematurs i evidentment no desitjats.

El Matrimoni Forçat a Catalunya. A Catalunya i en molts països europeus aquesta pràctica continua vigent en les comunitats d'origen d'algunes persones migrades que segueixen la tradició. Amb el moviment migratori de les persones també viatgen pràctiques tradicionals que es troben fortament arrelades en la seva cultura, però són contràries, no només al marc legal vigent de Catalunya, sinó també als valors d'igualtat de gènere i no discriminació que sustenten la societat catalana, espanyola i europea. **Per a afrontar aquesta realitat va néixer Valentes i Acompanyades al 2014, com un projecte pilot de prevenció i abordatge de casos** que es produïssin a l'àmbit de les comarques gironines. La iniciativa pionera a l'estat ha desenvolupat en aquests set anys un model d'intervenció que és demandat en altres parts del país on existeix població de risc.

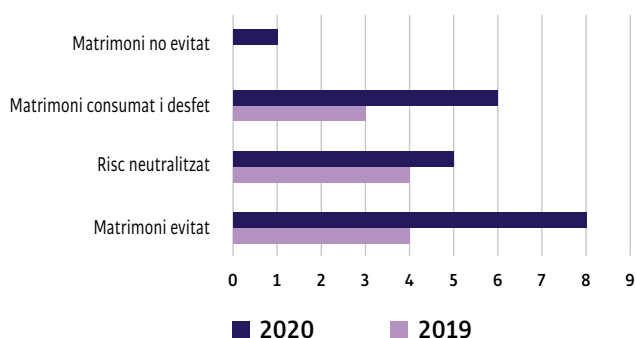
Valentes i acompanyades fa atenció integral a les joves en risc

(dades extretes de la Memòria d'activitats 2020)

Al 2020 s'han atès **58 joves** en l'àmbit d'intervenció: d'aquestes joves, **24** d'elles segueixen sent acompanyades per l'entitat des de l'any anterior, **20** noies de nova incorporació i **14** joves menors d'edat que han format part del projecte de prevenció del reforç escolar. Amb un resultat de **6** baixes per finalització de procés amb èxit i 3 baixes voluntàries. **Des del 2014 ençà l'entitat ha atès a unes 150 joves i adolescents en risc de patir un matrimoni forçat.**

L'origen de les joves que han arribat a ViA és divers; Marroc, Gàmbia, el Senegal, Guinea-Conakry, Mali, el Camerun i el Pakistan. La mitjana d'edat amb les joves a les quals hem acompanyat és de 20 anys, el nombre més elevat de noies que atenem es troba entre les franges de 18 a 23 anys, que no és un dada atzarosa, sinó que està directament relacionada amb l'etapa amb més alt risc per perpetuar el matrimoni, per tant, més vulnerables. Afegint que moltes d'elles se'ls trunca el seu procés acadèmic i formatiu i que per tant l'objectiu principal és que puguin continuar amb els seus estudis i el seu projecte de vida.

Entre els anys 2019 i 2020 hem hagut d'intervenir en **31 situacions de matrimonis forçats**; 12 d'ells s'han pogut evitar, 9 s'ha neutralitzat el risc, 9 s'han pogut desfer després de ser consumats i 1 no s'ha pogut evitar.

Cal dir, que també hem participat en espais d'assessorament de casos que són acompanyats per altres agents. Concretament són **6 els casos** que ens han arribat des dels SIAD's, Serveis Socials i Grup d'Atenció a la Víctima dels Mossos d'Esquadra.

ACTIVITATS DE PREVENCIÓ

Durant aquest 2020, el projecte de reforç socioeducatiu s'ha vist profundament alterat a causa de la pandèmia. Els constants canvis i restriccions d'activitats i mobilitat han fet impossible desenvolupar el projecte amb normalitat. De fet, durant molts mesos es va adaptar a les possibilitats de cada jove. Mitjançant els voluntaris de l'entitat, la majoria provinents del món de l'ensenyament, es van poder mantenir les classes de reforç en aquelles assignatures que les joves no havien superat, com a manera de continuar donant suport en els estudis, i sobretot, per no perdre el contacte i el vincle amb l'entitat. Malgrat els obstacles i la situació socioeconòmica i familiar de les joves, **totes 15 amb possible risc han pogut seguir amb el seu itinerari acadèmic.**

TASQUES D'INTERVENCIÓ/ATENCIÓ

L'acompanyament holístic i psicosocial que realitzem integra 8 àrees de suport; l'àrea formativa, laboral, d'habitatge, jurídica-administrativa, econòmica, de salut, psicoemocional i sociocomunitària. Aquest Pla d'Acompanyament Personal es dissenya conjuntament amb la noia i es marquen objectiu a curt, mig i llarg termini, valorant primerament les prioritats. Aquest suport ve donat per l'equip tècnic, les referents i la junta de l'associació. Les referents són joves catalanes procedents d'entorns on es produeix aquesta pràctica. En el seu moment van patir el risc d'un matrimoni o van ser obligades a casar-se i un cop "alliberades" i a partir de la pròpia experiència i coneixement de la tradició, ofereixen suport a les adolescents i joves que ara es troben en situació similar.

Disposem de **tres habitatges d'acollida temporal** per aquelles noies que es veuen obligades a abandonar el seu domicili per poder ser lliures. Al llarg de l'any 2020, hem acollit a **10 noies**, 2 d'elles mares amb fills a càrrec, concretament **3 menors d'edat**.

Aquest acompanyament psicosocial es pot desglossar breument amb les següents dades:

-24 joves de continuïtat respecte l'any anterior, 15 d'elles són les joves que participen al projecte de reforç socioeducatiu.

-20 joves de nova derivació

-6 baixes per finalització de procés amb èxit

-10 joves quan han rebut atenció psicològica

-Un total de **6.957,78 euros en ajuts econòmics** a les usuàries, en conceptes d'alimentació, roba, lloguer, taxes administratives, transport, matrícules per formació acadèmica, medicament i tràmits jurídics.

La importància de la xarxa

L'abordatge holístic de les joves que acompanyem no seria de tot de qualitat sense el suport d'altres agents del territori amb qui ens coordinem de manera habitual i treballem de forma conjunta per l'empoderament integral de les noies. Al llarg dels anys s'ha anat teixint una molt bona xarxa que ha permès i permet la intervenció integral

i qualitativa de la nostra entitat. Aquests agents com els serveis socials, Mossos d'Esquadra, SIAD's, SIE's, centres educatius, la Subdelegació del Govern de Girona, L'Institut Català de les Dones, les entitats del tercer sector, l'agència de l'habitatge de Catalunya, Secretaria d'Igualtat, Migracions i Ciutadania i la Universitat de Girona.

Visibilitzar la violència dels matrimonis forçats és un altre dels objectius de la nostra entitat i per això al llarg d'aquest 2020 s'han dut a terme **25 accions de formació i/o sensibilització externes**, i s'ha arribat a un total de **819 persones**. Hem pogut arribar a diferents col·lectius dels territoris, des de agents socials dels diferents àmbits de l'educació, salut, serveis socials, cossos de seguretat fins a alumnat de cicles formatius i d'universitat. Un dels objectius marcats de l'àrea de sensibilització és tenir presència als mitjans de comunicació per donar a conèixer el fenomen del matrimoni forçat i les seves dures conseqüències. Hem tingut un total de **19 impactes**, intervenint a diferents mitjans de premsa, televisió i ràdio.

L'any 2020 fou rellevant perquè el 2 de març es va presentar el Protocol per la prevenció i l'abordatge del matrimoni forçat. Una eina que reconeix socialment el matrimoni forçat com una forma de violència i una vulneració dels drets humans, però que encara no ha estat aprovada per l'executiu català.

@VIAcompanyades

valentesiacompanyades.org